

Markus O. Niemi

LANGENNUT IHMINEN JA ITSEPETOS

Syntiinlankeemuksen seurauksia ihmisen luonnossa ja kristillisessä opetuksessa

Mikään hengellinen liike ei ole täysin vapaa harhoista, vaikka sitä ei yleensä myönnetä. Varsinkin oman ryhmän arvostelua pidetään suurena syntinä. Avointa keskustelua omaa yhteisöä koskevista asioista ei edes sen *sisällä* pidetä toivottavana puhumattakaan siitä, että niistä keskusteltaisiin joidenkin ulkopuolisten kanssa. Keskustelumahdollisuuden puuttuminen aiheuttaa jännitteitä ja on omiaan luomaan pelon ilmapiiriä. ... Arvioinnin kieltämisestä huolimatta tai juuri sen tähden on tärkeää tunnistaa vääristymien tunnusomaiset piirteet varsinkin omassa joukossa, vaikka tämä onkin vähemmän sallittua, monelle hyvin vastenmielistä, loukkaavaa ja joskus lähes mahdotonta, jos takana on vuosien jäsenyys kyseisessä yhteisössä. (Lievonen et al. 2007: 12-13.)

1

PIILOTAJUNTA

Aapeli Saarisalon *Raamatun sanakirjassa* todetaan syntiinlankeemukseen liittyen, että sen ”johdosta turmeltui ihmisessä Jumalan kuva Ihminen menetti pyhyiden, vanhurskauden ja vapaan tahdon ... sekä kuolemattomuuden. Hän joutui Jumalan vihan alaiseksi, ... pahaan omaantuntoon, ... iankaikkiseen kuolemaan ja kadotukseen, ... kuoleman ja perkeleen vallan alaiseksi ...”.

Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen eli ennen syntiinlankeemusta viattomuuden tilassa. Tapio Puolimatkan mukaan tämä tarkoittaa sitä, että ”ennen syntiinlankeemusta ihmisen tietoisien ja tiedostamattoman tason välillä oli katkeamaton yhteys; ihminen oli kokonaan läpinäkyvä”. Lankeemuksen seurauksena ihminen torjui osan mielensä sisällöstä tietoisuuden ulottumattomiin, jolloin tiedostamattomaan syntyi osa, jonka yhteys tietoiseen sielunelämään katosi. Tätä tiedostamatonta osaa, jonka ihminen torjuu, kutsutaan piilotajunnaksi. (Puolimatka 2009: 251-252.)

Piilotajunta on psykologian käsite, joka tarkoittaa ihmisen tiedostamattoman tajunnanosan torjuttua puolta. Piilotajunta syntyi Puolimatkan mukaan ”prosessissa, jossa ihminen torjui tietoisuutensa ulottumattomiin sellaiset identiteettiään koskettavat asiat, joista hän kokee syyllisyyttä ja ahdistusta”. Seurauksena ihmisen sielunelämä jakautui kahtia. (Mts. 252.) Paavali kuvaa kahtia jakautunutta sielunelämää tunnetussa Roomalaiskirjeen

katkelmassa: ”Niin huomaa siis itsessäni, minä, joka tahdon hyvää tehdä, sen lain, että paha riippuu minussa kiinni; sillä sisällisen ihmisen puolesta minä ilolla yhdyn Jumalan lakiin, mutta jäsenissäni minä näen toisen lain, joka sotii minun mieleni lakia vastaan ja pitää minut vangittuna synnin laissa, joka minun jäsenissäni on” (Room. 7:21-23).

Alkuperäisessä viattomuuden tilassa, jossa torjunta ei vaikuttanut, tiedostamaton oli tietoisien sielunelämän tukena ja perustana. Puolimatkan mukaan tiedostamaton taso mahdollisesti ”sielunelämän jatkuvuuden säilyttämällä muistitietoa menneistä tapahtumista”. Kaikki aineisto ei voinut olla aktiivisessa tietoisuudessa paljoutensa vuoksi, mutta ”[n]iin kauan kuin torjunta ei vaikuta, ei kuitenkaan ole estettä pitää sitä aktiivisesti tietoisuudessa”. (Puolimatka 2009: 251.)

Kristinuskon viitekehäksessä piilotajunnan olemassaolon selitys löytyy ihmisen syntiinlankeemuksesta. Samalla kristillinen tapa selittää piilotajunnan rooli suhteessa ihmisen identiteettiin eroaa sekulaarista käsityksestä (mistä lisää myöhemmin). Jos pidämme kristillistä käsitystä piilotajunnan synnystä ja olemuksesta totuudenmukaisena, joudumme edelleen pohtimaan, millä tavoin ihmisen on mahdollista tiedostaa torjuntansa tai arvioida sen vaikutuksia itseensä.

Miten olisi mahdollista arvioida sen väitteen todenperäisyyttä, että ihmiset torjuvat Jumalan pois tietoisuudestaan? ... Voidakseen tiedostaa oman torjuntansa tai arvioida sen vaikutuksia omaan tietoisuuteensa ihminen tarvitsee tietoa sisäisistä motiiveistaan. Tällaista arviota ihmisen on vaikea suorittaa tukeutumalla pelkästään omaan harkintaansa, koska torjunta rajoittaa ihmisen mahdollisuuksia tuntea itsensä. Vaikka ihminen olisi perin pohjin rehellinen, hänen on vaikea päästä selville siitä, mitä kokemuksiaan hän torjuu pois tietoisuudestaan. Siksi hän tarvitsee ulkoapäin tulevaa valoa. Koska ihmisen on omin avuin vaikea tulla tietoiseksi torjunnastaan, hän tarvitsee Jumalan ilmoitusta. (Puolimatka 2009: 251 > Rea 2002.)

On olennaista huomata, ettei tämä torjunta lakkaa olemasta ja vaikuttamasta ihmisessä uskoontulon jälkeenkään. Sekä kristityt että ei-kristityt ovat yhtä alttiita itsepetokselle, jona torjunta ilmenee. Puolimatkan mukaan piilotajunta ja sen sisällöt ovat ”ihmisen yritystä käsitellä syyllisyyttään ja pahuuttaan”. Torjutut tajunnansisällöt muodostivat assosiatiivisen suhteen pahuuteen, ”koska ihminen torjui alun perin piilotajuntaan kaiken sen, mikä ei kestänyt valoa ja rakkautta”. Piilotajuntaan torjuttu pyhä Jumala alkaa näin määrittyä kielteisesti ja häneen liitetään pahan ominaisuuksia. (Mts. 252.)

Jumalan kirkkauden katsominen on ihmiselle siten traumaattinen kokemus, sillä se paljastaa hänen pahuutensa ja näyttää sen kaikessa järkyttävyydessään (Mts. 253). Raamatun valossa onkin suhtauduttava epäilevästi kaikkeen sellaiseen jumalalliseen kirkkauteen, joka lupaa ihmeitä, eheytyksiä ja läpimurtoja, muttei puhu mitään ihmisen syntisyydestä ja

pahuudesta. Koska kristitty on syntinen myös uskoontulonsa jälkeen, Jumalan kirkkaus on järkyttävää myös hänelle.

eTällaiset kokemukset eivät ole toiveajattelun seurausta, ja ihmiset torjuvat Jumalan tietoisuudestaan saavuttaakseen ”turvallisuuden tunteen, jota tietoisuus Jumalan uhkaavuudesta horjuttaa”. (Puolimatka 2009: 258.) Kristityillä tämä ilmenee muun muassa Jumala-kuvan tasolla ja johtaa esimerkiksi evankeliumin aiheettomaan vähättelyyn ja laajentamiseen, jossa evankeliumiin liitetään lupauksia ajallisen elämän järjestymisestä, ongelmien ratkaisemisesta ja sairauksien parantumisesta; samaan aikaan evankeliumia vähätellään torjumalla syntiinlankeemuksen vakavuus. Ajatellaan, että syntien anteeksianto on vain yksi uuden liiton eduista, jostain mihin uskovan ei tule pysähtyä, vaan josta on edettävä ihmeisiin ja yliluonnollisen voiman täyttämään elämään. Torjunnan vallassa oleva uskova kokee syntien anteeksiannon vähäpätöisenä ja teoreettisena ”lastenruokana”, josta olisi pikimmiten edettävä ”todelliseen hengellisyyteen”.

Modernissa kulttuurissa piilotajunta ajatellaan ihmisen aidoimmaksi ja alkuperäisimmäksi olemukseksi. Näkemyksen taustalla on oletus ihmisen alkuperästä persoonattomassa luomakunnassa ja usko siihen, että luonnolliset vietit ovat ihmisen alkuperäisiä viettejä, jotka hän rajoittavan sivistyksen myötä torjuu piilotajuntaansa. Niinpä ihmisen on itsensä ja omaperäisyytensä tavoittaakseen päästävä kosketuksiin piilotajuntansa kanssa. (Puolimatka 2013: 186-187.)

Kristillisessä maailmassa tämä käsitys elää yhdessä modernistisen myytin kanssa, jonka mukaan ihmisen aidoin minuus on hänen sisäisessä privaatisessa maailmassaan. Tämä käsitys periytyy Platonilta ja Augustinukselta. Olennaista siinä on ajatus, että ihmisen on käännyttävä katsomaan sisintään voidakseen päästä selville Jumalan tahdosta. Näin piilotajunnasta nousevat halut ja mieleenjohtumat tulevat tulkituksi ”Jumalan puheeksi”, kuten esimerkiksi John Beverellä, joka uskoo, että ihmisen on etsittävä Jumalaa sisimmästään.

Puolimatkan mukaan myyttien voima perustuu olennaisesti ”ihmisen haluttomuuteen kohdata totuutta itsestään ja omista ennakkoluuloistaan, turmeltuneista motiiveistaan ja pahuudestaan” (2013: 194). Kol. 2:8:ssa Paavali varoittaa väärin mielikuvien voimasta: ”Pitäkää varanne, ettei kukaan houkuttele teitä harhaan tyhjillä ja pettävillä viisauden opeilla, jotka nojautuvat ihmisten perinnäisiin käsityksiin ja maailman alkuvoimiin eivätkä Kristukseen.” Puolimatka kysyy, kuinka on mahdollista, että ihmistä houkuttelee oppi, jolta puuttuvat järkiperusteet ja todellisuus pohja. Hän vastaa: ”Syynä on se, että ihmisessä on jotakin, joka haluaa uskoa tyhjää petosta: ihminen haluaa elää itseriittoisesti ilman Jumalaa ja tällainen oppi antaa siihen luvan.” (Mp.)

Kristittyjen keskuudessa vallitsee harha siitä, että uskoontulo vapauttaa heidät tästä taipumuksesta. Siksi kristinuskon sisällä vaikuttaa monenlaisia raamatullisuudella ratsastavia oppeja, jotka eivät kuitenkaan kestä lähempää tarkastelua. Näille opeille on yhteistä se, että ne keskittyvät ihmiseen ja hänen toimintaansa huolimatta siitä, että Jumalasta saatetaan puhua paljonkin. Lievonen et al. kirjoittavat:

Kuitenkin on tarpeen muistaa, että harhaopettajatkin käyttävät Jeesuksen nimeä ja muut ”evankeliumit” ja maailman uskonnot perustuvat ihmisen omiin suorituksiin. ... Vieraan ”evankeliumin” julistajat muuttavat usein sanojen ja peruskäsitteiden merkityksen, jolloin niillä tarkoitetaan jotain muuta kuin ennen. Tällaisia sanoja ovat mm. evankeliumi, synty, usko, vanhurskaus, pyhitys jne. Varsinkin sanat *armo* ja *laki* saavat usein uuden merkityksen, jolloin evankeliumin sanoma hämärtyy eikä ihminen voi ymmärtää syntiturmelustaan eikä myöskään päästä kokemaan anteeksiantamusta ja Jumalan lasten vapautta. (Lievonen et al. 2007: 5-6.)

2

JUMALAN ESINEELLISTÄMINEN

Olav Valen-Sendstadin mukaan syntiinlankeemuksen seurauksena ihminen alkaa asennoitua persooniin persoonattomasti eli ”asioina”, toisin sanoen esineellistää muita persoonia. Esineellistämiseen sisältyy myös pyrkimys haltuunottaa kohteena oleva asia: ihminen pyrkii hallitsemaan itselleen ulkoista todellisuutta ja persoonia. Tässä ilmenee ihmisen pyrkimys jumalallistaa itsensä. (Mäkelä 2011: 238.) Muiden esineellistäminen ja itsen jumalallistaminen ovat saman asian kaksi eri puolta.

Jumalan esineellistäminen, objektivointi, ilmenee legalismina (nomismina) eli lakihenkisyytenä tai antinomismina eli lakiin kohdistuvana välinpitämättömyytenä. Molempien taustalla on sama asenne, ihmisen pyrkimys määrätä itse, mitä Jumala häneltä vaatii. Lakihenkisyydessä ihminen vähättelee Jumalan lain ehdottomuutta niin, että alkaa kuvitella voivansa täyttää sen itse; antinomismissa ihminen ajattelee voivansa itse olla oma lainsäätäjänsä.

Legalismi ja antinomismi voivat esiintyä rinnakkain. Mäkelän mukaan Saul Tarsolainen on tästä klassinen esimerkki: ”Nomismi, pyrkimys ja usko lain ehdottomaan noudattamiseen, johtaakin antinomismiin, saman lain noudattamatta jättämiseen, jopa kieltämiseen. [Saul] tahtoi noudattaa Jumalan käskyjä mutta ajautui siitä syystä ja sillä tavalla surmaamaan

kristittyjä” Näin lakihenkisyys johti juuri siihen, minkä se alun perin halusi torjua. (Mäkelä 2011: 63.) Legalismi ja antinomismi esineellistävät Jumalan tekemällä hänestä ihmisen omistamisen kohteen.

Ihminen voi langeta esineellistämiseen tiedostamatta omaa lankeemustaan, sillä ”hän haluaa uskoa palvelevansa Jumalaa silloinkin kun hän palvelee omia itsekkäitä tarkoitusperiään”:

William Muir analysoi ... uskonnollista itsepetosta ottamalla lähtökohdaksi evankeliumien kertomuksen kolmesta kiusauksesta, jotka Jeesukselle asetettiin hänen julkisen uransa alussa (Matt. 4:1-10). Ensin kiusaaja kehotti Jeesusta käyttämään Jumalaa omien tarpeidensa ja halujensa välineenä. ... Toiseksi Jeesukselle asetettiin kiusaus käyttää Jumalan asian edistämiseksi menetelmiä, jotka ovat ristiriidassa Jumalan luonteen kanssa. ... Kolmanneksi Jeesukselle asetettiin kiusaus käyttää Jumalaa keinona vallan, rikkauten ja kunnian tavoittelussa. ... [V]astaavanlaiset kiusaukset kohtaavat jossakin muodossa jokaista uskonnollista ihmistä. (Puolimatka 2013: 104-105.)

Koska Kristus on Jumalan voima, ei Jumalan voimasta ole mahdollista puhua raamatullisesti minään ihmisen käyttöön saatavana resurssina. Jos Jumalan voima on persoonallinen Kristus, on hänen ajattelemisensa ihmisen käyttövoimana (olipa kysymyksessä lahja tai ei) esineellistävää ja siten rienaavaa. Persoonaa ei koskaan omisteta voimana, jota voidaan levittää ja tartuttaa toisiin ihmisiin ”voitelun” tai ”ilmapiirin” kautta, vaikka moni karismaatikko sellaista väittääkin.

Kristus (tai Pyhä Henki) ei ole yhtä kuin voitelu, eikä häntä voi käskysanoilla saada tarttumaan toisiin ihmisiin, olipa ”hengellinen” auktoriteetti millainen tahansa. ”Auktoriteettiopissa” ja muissa vastaavissa kristinuskon piiriin levinneissä kummallisuuksissa kysymys onkin harhasta, jossa New Agen tuntema universaalienergia eli ihmisen oma sielunvoima tulkitaan Kristuksen voimaksi. Ihminen, joka tulkitsee sielunvoiman Kristuksen voimana, jumalallistaa itsensä (1) yhtäältä esineellistämällä ensin Kristuksen joksikin auktoriteetin kautta vastaanotetuksi käyttövoimaksi (*energeia*) ja (2) toisaalta nimeämällä ja tulkitsemalla käytössään olevan sielunvoiman Jumalan voimaksi eli Kristukseksi (tai Pyhäksi Hengeksi). Sillä, että puhe on jatkuvasti ”Jumalan voimasta”, ei näin ole mitään myönteistä hengellistä merkitystä, koska alun alkujaan juuri ajatus Jumalan voimasta käyttöön saatavana ”energiana”, jolla parannetaan ja tehdään ihmeitä, on sinänsä Jumalaa esineellistävä.

LANGENNEEN IHMISEN TAHTO

Puolimatkan (2013: 108) mukaan ihmisen tahto on ulkonaisesti eli tekojen tasolla vapaa, mutta motiivien tasolla turmeltunut. Olav Valen-Sendstadin mukaan tahtomme kykenee toimimaan vain niiden rajojen sisällä, jotka sielumme ja ruumiimme kyvyt ja taipumukset asettavat. Voimme valita ainoastaan tekemisen ja tekemättä jättämisen välillä. Voimme valita sen, mihin suuntaan ohjaamme järjenkäyttöämme, mutta meillä ei ole vapautta muuttaa järjen olemusta. Emme voi mielemme mukaan valita sitä, mitä pidämme hyvänä ja totena tai pahana ja valheellisena, vaan olemme sidottuja siihen, mikä on totta ja mikä on hyvää. (Valen-Sendstad 2001: 67-69.) Voimme lakata pitämästä jotakin asiaa totena tai hyvänä vasta, jos käy ilmi, että olemme erehtyneet.

Paha himo on tahdon vääristynyt vaikutin. Langenneen ihmisen tahto on suuntautunut häneen itseensä niin, että hän tahtoo yhtäältä itseään ja omaansa ja toisaalta pahaa. Valen-Sendstadin mukaan juuri omansa tahtominen on pahaa. (Mäkelä 2011: 218-219.) Koska ihminen torjuu piilotajuntaansa kyvyttömyytensä täyttää Jumalan käskyä toisen parhaan tahtomisesta, hän pyrkii selittämään omaa etuaan ajavat motiivinsa ja tekonsa hyväksi ja oikeuttamaan ne. ”Ihmisen vääristyminen on vaikuttanut siis ajattelun, tunteen ja tahdon keskinäiseen järjestykseen. Hallitsevaksi on ajattelun sijaan tullut tunne, joka vaikuttaa tahtoon ja ajaa sen liikkeelle. Ajattelun asema on tunteelle alisteinen tai voi syrjäytyä kokonaan.” (Mäkelä 2011: 220).

Valen-Sendstad kyselee:

Kykeneekö tahtosi estämään sen, että sinussa syntyy pahoja ajatuksia ja haluja, tunteita ja intohimoja ... ? Eikö ole päinvastoin niin, että koko hätäsi keskittyy yhteen pisteeseen, minkä Paavali ilmaisee näin: sitä hyvää, mitä minä tahdon, minä en tee, vaan sitä pahaa, mitä en tahdo, minä teen ... ? Eikö ole niin, että voit usein sydämesi sisimmässä ikään kuin katsella itseäsi ja huomata, miten sisälläsi raivoaa? Kuitenkin ehkä tiedät, ettei niin pitäisi olla ja että sinun täytyy tuomita itse itsesi. ... Voitko itse valita, mille haluille, tunteille ja intohimoille tahdot antaa sijaa tai mitkä nujertaa? Voit toivoa ja haluta, että pahat tunteet eivät sinuun tulisi, mutta silti ne tulevat. Voit rukoilla tämän asian johdosta, mutta ne tulevat kuitenkin. Voit toivoa palavasti ja hartaasti, että hyvät puhtaat rakkauden tunteet vallitsisivat sinussa, ja kuitenkin sinun täytyy ehkä myöntää, että vihan tunteet ovat todellinen hätäsi. ... Voitko sinä esim. hallita, valita tai määrätä sen, mitä tunnet Jumalaa kohtaan? Tiedät, että sinun pitää rakastaa Jumalaa. Tiedät sen laista, ja ymmärryksesi voi sanoa sinulle, että Jumala on korkein onnesi ja ainoa rakastamisen arvoinen. Mutta kykeneekö tämä tieto ajamaan pois haluttomuutesi ja kylmyytesi esim. Jumalan sanaa kohtaan? Varsin hyvin tiedät, ettei voi. Tai käykö päinsä, että sinä tahdollasi päätät rakastaa Jumalaa ja antautua palvelemaan ja rakastamaan Jeesusta? Tiedät, ettei se niin käy. Sillä sinä tiedät, ettei sellainen päätös tai valinta kykene lainkaan saamaan sinussa aikaan rakkautta Jumalaan. Niin kauan kuin luulet jotain muuta ja luulet, että tahtosi sytyttää sydämeesi

rakkauden Jumalaa kohtaan, niin kauan elät sokean kuvitelman varassa. (Valen-Sendstad 2001: 62, 66-67.)

Valen-Sendstadin (2001: 63) mukaan tähän esitetään tavallisena verukkeena, että syntiä on vasta vapaan valinnan perusteella suoritettu teko. Tämä pätee kuitenkin vain ihmisten välisissä suhteissa ja yhteiskunnassa, ei ihmisen ja Jumalan suhteessa. Jumala tuomitsee koko turmeltuneisuutemme – siis myös vaikuttimemme, halumme ja aikomuksemme.

Valen-Sendstad toteaa, että synnin vakavuudesta koetetaan usein farisealaisesti päästä irti lohduttautumalla sillä, etteivät pahat halut ja tunteet ole syntiä, ”vaan ainoastaan ne sanat ja teot, joita teemme pahasta halusta”. Vuorisaarnassaan Jeesus kuitenkin osoittaa selvästi, ettei Jumalan laki vaadi ainoastaan oikeita tekoja vaan myös oikeita vaikuttimia ja tunteita. Valen-Sendstad toteaaakin: ”Väite, että vain se, mitä teemme vapaaehtoisesti valintamme mukaan, voi olla syntiä, on siis avoimessa ristiriidassa Jumalan sanan kanssa”. (Valen-Sendstad 2001: 63-64.)

Dogmaatikko Franz Pieperin käsitys tahdon vapaudesta on samankaltainen. Luonnollinen ihminen käsittää vielä lankeemuksenkin jälkeen jossain määrin luonnollisia eli maallista elämää koskevia asioita; sen sijaan hän on täysin ”kykenemätön pääsemään totuuden perille siinä, mikä koskee Jumalan armon ja pelastuksen saavuttamista” (Pieper 2010: 300). Teon vapaus ei ole tahdon vapautta. Meillä on moraalinen vastuu teoistamme ja myös tahdostamme, jonka Aadamissa olemme synnin teolla saattaneet sidotuksi.

Luonnollisen ihmisen t a h d o n suhteesta Jumalan lakiin Raamattu esittää seuraavat varmat tosiasiat: *a.* se on todellisuudessa suuntautunut Jumalan lakia v a s t a a n , *b.* se ei muuta voikaan kuin olla suuntautunut Jumalan lakia vastaan (*non potest non peccare*, se ei voi olla syntiä tekemättä; Room. 8:7). Kun luonnollinen ihminen tahtoo ulkonaisesti hyvää ja tekee sitä ... , ei hän silloinkaan voi tehdä sitä tosi rakkaudesta Jumalaan, vaan parhaassa tapauksessa ainoastaan inhimillisestä säälistä. Tämä on kyllä hyvää ja jaloa luonnon, toisin sanoen ihmisten keskinäisen yhteiselämän piirissä, ja sillä on ajallinen paikkakin, niin kuin yleensäkin yhteiskunnallisella vanhurskaudella (*iustitia civilis*). Kuitenkin se on syntistä ja jää siksi, koska se ei kohoa sen vaatimuksen tasalle, jonka Jumala laissaan jokaiselle ihmiselle asettaa (Room. 7:14; Matt. 22:37), sanalla sanottuna, koska se ei johdu rakkaudesta Jumalaan. Mutta luonnollinen ihminen p a k e n e e Jumalaa, koska hän on rikkonut Jumalan lakia ja hänellä on paha omatunto, hän elää ilman Jumalaa ja ilman toivoa maailmassa (Ef. 2:12), v i h a a Jumalaa (Room. 8:7) ja suhtautuu vihamielisesti hänen pelastavaan evankeliumiinsa (1. Kor. 1:23). Tämän saa periturmelus aikaan ihmisen järjessä ja tahdossa. (Pieper 2010: 300, harvennukset tekijän.)

FARISEALAIKUUS

Raamatussa sekä Jeesus että Paavali esittävät voimakasta kritiikkiä juutalaista temppeelijumalanpalvelusta kohtaan. Molemmat hylkäävät Jerusalemin temppeelin edustaman uskonnollisuuden ulkokultaisuutena. Paavalin näkemys on, että koko ”juutalainen jumalanpalveluselämä on muuttunut alkuperäisen tarkoituksensa vastakohtaksi”. (Eskola 2011: 289.) On huomattava, ettei Paavalin kritiikki kohdistu ulkokultaiseen uskonnollisuuteen siinä merkityksessä kuin se yleensä (varsin hätäisesti) ymmärretään. Sen sijaan hänen hyökkäyksensä kohteena on *farisealainen synergismi*, joka Paavalin ankaran ihmiskäsityksen puitteissa osoittautuu ytimeltään legalistiseksi. Synergismissä pelastus on ihmisen ja Jumalan yhteistyötä. Farisealaisuus ei ole suoranaista ja tietoista teeskentelyä; muinaiset fariseukset olivat niitä, jotka suhtautuivat uskontoonsa kenties kaikkein vakavimmin. Farisealaisuuden ulkokultaisuus on pikemminkin luottamuksessa puhtaisiin vaikuttimiin ja ihmisen vapaaseen tahtoon ja ratkaisukykyyn.

Nykyaikaisessa farisealaisuudessa evankeliumi muutetaan laiksi sisällyttämällä siihen ehtoja ja vaatimuksia. Carl Fredrik Wislöff kirjoittaa:

Evankeliumista ei ... pidä tehdä lakia. Mutta näin tehdään, jos julistetaan esim. tähän tapaan: Jos käännyt, jos jätät itsesi kokonaan Jumalalle, silloin Jumala on armollinen ja ottaa sinut vastaan... Toisin sanoen: jos evankeliumi aidataan niin monilla ehdoilla ja edellytyksillä, ettei kukaan enää voi nähdä, että se on Jumalan ehdoton armon sana Jeesuksen tähden, silloin evankeliumista on tehty laki. (Wislöff 1965: 92.)

Yksi tapa tehdä evankeliumista lakia on vaatia ihmistä antautumaan Jeesukselle kokonaisvaltaisesti: sanoa, ettei Jumala voi pelastaa ihmistä, ennen kuin hän on antanut Kristukselle koko elämänsä, kaikki sen alueet. Tämä on mieletön ajatus. Jos nimittäin ”sanotaan, että ihmisen täytyy ensin kokonaan antautua Jumalalle, ennen kuin Jumala voi pelastaa hänet, ei tämä ihmisraukka koskaan koko elämänsä aikana tule valmiiksi, mitä tähän antautumiseen tulee, sillä aina on joitakin ajatuksia, sanoja tai tekoja, joita ei ehdoitta ole annettu Jumalalle”. Silloin on kysyttävä, ”kuka on se syntinen ihminen, joka voi kokonaan antautua Jumalalle”, sillä ”[m]eidänhän täytyisi kokonaan muuttaa luontomme voidaksemme tehdä sen, mutta luontoammehan me juuri emme voi muuttaa”. (Wislöff 1965: 103-104.)

Toinen tapa tehdä evankeliumista lakia on pyrkiä muuttamaan armon määritelmä ”voimaksi” tai ”lääkkeeksi”, kuten esimerkiksi katolilaiset tekevät. Tällaisessa ajattelussa

armon pääasiallinen sisältö ja funktio on voimavara tai resurssi, joka lahjoitetaan ihmiselle hyödynnettäväksi, jotta hän sitten kykenisi elämään kristillisesti (ks. Wislöff 1965: 94-95). Tämä on väärä armon määritelmä, sillä vaikka armo onkin ”Jumalan voima”, se on sitä ”pelastukseksi jokaiselle, joka uskoo” (Room. 1:16). Kyse ei siis ole lääkkeestä tai voimasta, joka saa uskovan kykeneväksi kristilliseen elämään, vaan armo ”on Jumalan laupias mielenlaatu, joka kohdistuu meihin Jeesuksen tähden. Armo on Jumalan ajatus, se on hänen armelias ajattelutapansa meitä kohtaan” (Wislöff 1965: 95, harvennus tekijän).

Kuten Ef. 2:1 opettaa, olemme kuolleita synteihimme, eikä siihen auta lääke tai voimanlisäys (ks. Wislöff 1965: 94-95): ”Ne siis, jotka kuvittelevat armoa Jumalan antamana voimana tai lääkkeenä, eivät ole nähneet tarpeeksi syvälle meidän kadotettuun tilaamme. He ajattelevat meidän olevan sairaita ja tarvitsevan voimanlisää. Mutta alennuksemme on vielä paljon syvempi”. Voimanlisäys ei auta kuollutta, olipa kyse kuinka suuresta annoksesta tahansa, jopa *äärettömän* suuresta: kuollut pysyy kuolleenä, ellei häntä herätetä henkiin. Wislöff korostaakin, että sairaan parantamiseen Jumalan tarvitsi vain sanoa käskysana, mutta armahtaakseen ihmisen hänen täytyi itse tulla ihmiseksi, kuolla ja vuodattaa verensä (ks. Wislöff 1965: 95).

Tällainen ajattelu on pohjimmiltaan farisealaista. Siinä ihminen haluaa ajatella, että hänellä on Jumalalle muutakin tuotavana ”kuin syntiä ja syyllisyyttä”; ja toden totta, ”kaikkein pahin synti on halu olla hurskas tai pyhä Jumalan silmissä – siis olla yleensä jotain Jumalan edessä” (mts. 101). Per-Olof Malk kirjoittaa:

[L]ain ehdottomuus loukkaa ihmisen luonnollista uskonnollisuutta, sillä se riistää häneltä omat työt ja niiden arvon. Siksi kristittyjen keskuudessa pyritäänkin jatkuvasti lieventämään ja madaltamaan alkukristillistä lain sanomaa niin, että ihmiselle jotenkin jäisi mahdollisuus myös itse auttaa itseään iankaikkiseen elämään. (Malk 2005: 8-9, kursiivi tekijän.)

Tällainen lievennetty lain sanoma on pinnallista ja väärää. Sen jättämä ”toivon vara” yllyttää sen kuulijoita ”yrittämään ja houkuttaa ponnistuksiin” (Malk 2005: 10). Koska se yhtäältä rohkaisee ponnistelemaan, se usein koetaan niiden keskuudessa, joille perisyntien todellisuus ei ole koko syvyydessään valjennut, asialliseksi ja ”kannustavaksi” – minkä vuoksi sitä monesti raivokkaasti puolustetaankin. Usein tällaisen opetuksen yhteydessä puhutaan fariseuksista halveksivasti vilpillisinä teeskentelijöinä, mikä ”ei kuitenkaan tee heille oikeutta”, sillä tosiasiallisesti

Fariseukset olivat aikansa hurskaimpia ihmisiä. He vaativat itseltään mitä suurinta rehellisyyttä ja aitoutta. Juuri he opettivat näin: ihminen voi olla hyvä, jos hän todella tahtoo. Edelleen he sanoivat:

ihminen voi tahtoa hyvää. Tästä seuraa, että se, joka tahtoo hyvää ja koettaa sitä tehdä, tulee myös hyväksi ja pystyy noudattamaan Jumalan lakia. (Malk 2005: 10-11, kurssiivi tekijän.)

Malk jatkaa, että ”[t]ämä farisealaisen ajattelun ydin elää nyt kristikunnassa ja synnyttää toiveikkaita tulkintoja ihmisen mahdollisuuksista täyttää Jumalan lakia. Siinä ei kuitenkaan ymmärretä Jumalan pyhyttä, lain vaatimusten todellista ehdottomuutta, ihmisen äärimmäistenkin ponnistusten riittämättömyyttä eikä sitä, että syntiinlankeemuksen syvimpänä seurauksena meidän tahtommekin on turmeltunut” (mp., kurssiivi tekijän).

Nykyaikana farisealaisuus ilmenee esimerkiksi siinä, että kristillisyyden tärkeimpänä asiana pidetään pyrkimystä ”elää uskoa todeksi” eli pyrkimystä elää *niin kristillisesti kuin mahdollista*. (Ikään kuin omakohtainen evankeliumin *uskominen* ei jo olisi uskon todeksi elämistä.) Tärkeintä on Jeesuksen *esimerkin* seuraaminen, ei hänen sovitustyönsä jatkuva vastaanottaminen. Jeesus ajatellaan ennen kaikkea esikuvaksi (laki) ja vasta toissijaisesti sovittajaksi (evankeliumi). Kristinusko muuttuu näin vastaanottamisesta antautumiseksi; aletaan uskoa, että totaalinen antautuminen on todella mahdollista, jos ihminen vain itse tahtoo. Ajattelun logiikka seurailee joka kohdassa muinaisten fariseusten esimerkkiä.

Toisaalta ihminen saattaa uudestisyntymän jälkeen alkaa ajatella, ”ettei hän kerta kaikkiaan voi enää olla niin epäonnistunut kuin hän on” (mts. 18). Hän ajautuu helposti päättelemään, että armo sittenkin tarkoittaa pelkkää hienoa *lähtökohtaa* kristilliselle elämälle, jota loppujen lopuksi on pidettävä yllä erityisillä ”uskon teoilla”:

Niin ihminen alkaa uudestaan rakentaa sitä, minkä jo oli hajottanut maahan. Hän alkaa jälleen *parannella elämäänsä ollakseen Jumalalle mieleen niin kuin hyvän juutalaisen sopii*. Toisella ”kädellä” hän tietysti yhä pitää kiinni Vapahtajan kädestä, armosta ja uskosta. Jos joku kysyy tällaiselta ihmiseltä, mikä hänen autuutensa perusta on, hän sanoo mielellään: Kristus yksin. Mutta silti hän tietää sydämessään, ettei siinä ole koko totuus. Niin oli silloin, kun hän tuli uskoon ja tajusi, etteivät hänen omat työnsä merkinneet armon saamisessa mitään. Jeesus pelasti hänet vain oman rakkautensa tähden. Mutta nyt ”toinen käsi” jo asettelee tekoa teon päälle, jotta syntyisi varmempi turva ja lepo Herrassa. (Malk 2005: 19, kurssiivi tekijän.)

Tällaisesta kristitystä tulee uskonelämässään ”kipuileva”. Kun hän toisinaan onnistuu voittamaan joitakin kiusauksia, hänen uskonelämässään ”menee hyvin”; mutta kun hän suostuu näkemään lempeiden sanojensa takana olevan katkeruuden, epäpuhtaat motiivinsa, ylpeytensä, puheensa totuuden vierestä ja muut lukuisat lankeemuksensa, ”syvä ahdistus karkaa taas hänen kimppuunsa”. ”Kaikki tämä osoittaa, ettei pelastuksen perusta enää ole yksin se, minkä Kristus Golgatalla suoritti täydellisesti, vaan myös se työ, jota kilvoittelija itse tekee. *Rauha tulee omista onnistumisista, ja se menee epäonnistumisten mukana.*” (Malk 2005: 19-20, kurssiivi tekijän.) Olavi Peltola valottaa tätä todellisuutta seuraavasti:

Usein vain lyhyeksi hetkeksi kirkastuu evankeliumin lahjaluonne ja sen tuoma vapaus. Pian jälleen laki ja lainomainen julistus valtaavat uskovan mielen. Evankeliumin julistama vapaus tuntuu liian yksinkertaiselta ja helpolta ja se näyttää johtavan vain lihalliseen vapauteen.

Mikä käsittämätön voima onkaan lailla ja lakihenkisyydellä! Lain hengen hallitessa ihminen kokee lain Jumalan tahdon korkeimmaksi ilmoittajaksi. Alituisesti on tarkistettava, että kaikessa elää Jumalan tahdon mukaisesti. Sitä varten on saatava tarkkoja ohjeita siitä, miten pitää käyttäytyä. Suhde Jumalaan muuttuu lapsen suhteesta orjan suhteeksi. Joka asiaan on saatava Jumalalta lupa. Uskonelämää leimaa pakko eikä vapaus. (Peltola 2001: 68.)

5

ARMON UUSI MÄÄRITELMÄ JOHN BEVEREN OPETUKSESSA

John Bevere on suosittu amerikkalainen opettaja ja konferenssipuhuja. Hän on kirjoittanut laajan tuotannon ja on pidetty opettaja myös Suomessa; Bevere oli ”Sateet lähetä” - tapahtuman pääpuhujana Seinäjoella vuonna 2010. Saarnataltioinnit löytyvät TV7:n ohjelma-arkistosta. Tämän esseen viimeisissä luvuissa keskitytään muutamiin Beveren opinkohtiin, joita tarkastellaan aiemmin esitettyä vasten. Ensin analysoidaan hänen armokäsitystään; lopuksi pohditaan, millä tavoin itsepetostaipumus näyttäisi ilmenevän hänen tavassaan käsitellä vihaa.

Aapeli Saarisalon *Raamatun sanakirja* määrittelee evankelisen armokäsityksen seuraavasti: ”[A]rmo ei ole voima, ei tila eikä lääke, vaan katkeneen persoonallisen suhteen uudistuminen, joka esiintyy syntien anteeksiantamuksena”. Armoa tarkoittava kreikan kielen sana *kharis* esiintyy Raamatussa 156 kertaa. Siihen sisältyy hyväntahtoisuuden, ilon ja kiitollisuuden merkityksiä; perustellusti raamatullinen ja paavalilainen armo voidaan määritellä *tavaksi, jolla Jumala suhtautuu ihmiseen, Jumalan otolliseksi mielentilaksi ihmistä kohtaan*.

John Beveren mukaan *voima* on kuitenkin armon pääasiallinen määritelmä ja funktio: ”Armo on Jumalan antama ilmainen voima, joka antaa meille kyvyn ylittää luonnolliset kykymme” (2012: 39). Toisaalla hän määrittelee armon kyvyksi tehdä sitä, mitä Jumalan totuus edellyttää (2004: 120). Hän perustelee määritelmänsä 2. Kor. 12:9:llä, jossa sanotaan: ”Minun arrossani on sinulle kyllin; sillä minun voimani tulee täydelliseksi heikkoudessa”. Määritelmä on hätkähdyttävä, koska kyseisessä jakeessa armoa *ei määritellä* voimaksi, vaan esitetään, että Jumalan voima täydellistyy *heikkoudessa*. Tämä jae onkin syytä lukea 1.

Korinttilaiskirjeen valossa. Siinä Paavali määrittelee Jumalan voiman kristologisesti: jakeessa 24 Kristus on Jumalan voima ja jakeessa 18 Jumalan voima on yhtä kuin sanoma rististä. 1. Korinttilaiskirjeen 1. luvussa Jumalan voima esitetään paradoksaalisesti: se on heikkoutta, hullutusta ja pahennusta. 25. jakeessa Paavali sanoo Jumalan hulluuden olevan viisaampi kuin ihmisten viisus ja heikkouden väkevämpi kuin ihmisten väkevyys. Paradoksaalisuus ja vastakkainasettelu ovat retorisia keinoja viestin perille saamiseksi.

1. Korinttilaiskirjeen 1. luvussa meille kerrotaan, että tunnemme Jumalan voiman heikoksi tulleen ja ristillä häpäistyn Kristuksen kautta. Toisaalta Jumalan heikkous on ihmistä vahvempi juuri siitä syystä, että se perustuu Jumalan vapaaseen tahdon valintaan, kun taas ihmisen tahto on sidottu syntiin eikä ihminen siten voi olla aloitteellinen suhteessa pelastukseensa. Juuri vapaaehtoinen alistuminen ja uhrautuminen ilmentää Jumalan voimaa maailmassa. Tämä voima ei kuitenkaan miellytä ihmistä, sillä se ei ole käyttöön saatava kyky tai yliluonnollinen vapautuminen ajallisista ongelmista, vaan juuri sitä, millaisena Raamattusen esittääkin: kärsimystä, häpeää ja alennusta. Maailmassa Jumalan kuninkuus on Kristuksen orjuutta. Tämä orjuus ja heikkous ei ole näennäistä vaan todellista, ja juuri siksi Jumalan voima on todellista.

Beveren (2012: 41) mukaan ”Jumalan armon ensisijainen käyttötarkoitus on toimia hänen antamanaan voimana”. Bevere väittää armon määritelmänsä pohjautuvan huolellisiin tutkimuksiin, vaikka edes hänen omat Raamattu- ja sanakirjasitaattinsa eivät kykene osoittamaan, että armon ensisijainen määritelmä olisi *Jumalan antama kyky ylittää luonnolliset kykymme*. Hän opettaa, että Jumalan armon käyttäminen tuo terveyden, menestyksen ja tekee meistä eräänlaisia yli-ihmisiä. Lisäksi armon käyttämättä jättäminen on syyllistymistä tottelemattomuuteen. Tästä seuraa, että jos et menesty ja pysy terveenä, olet mitä ilmeisimmin epäonnistunut paitsi käyttämään armoa, myös olemaan Jumalalle kuuliainen. Monista päinvastaisista väitteistään huolimatta Bevere on aivan ilmiselvästi myös menestysteologian kannattaja.

Beveren armo-opissa ilmenee Jumalan esineellistäminen, jossa Jumala erotetaan hänen antamastaan voimasta. Tämä raamatunvastainen käsitys armosta toistuu läpi Beveren tuotannon. Bevere toteaa (2004: 126), että ”armo ilman sitä vastaavia tekoja jää hyödyttömäksi”. Ajatus on sama kuin Raamatun fariseuksilla. Armo – osallisuus Jumalan liitosta – on kyllä ilmainen lahja, mutta kukaan ei *lopulta* pelastu tekemättä lain tekoja eli vastaamalla ”armon vaatimukseen”. Käytännössä pelastus on siten *synergististä* eli perustuu ihmisen ja Jumalan yhteistyöhön.

BEVEREN TAPA KÄSITELLÄ TUNNISTAMANSÄ VIHA

Beveren opetukselle on leimallista puhtaan kristillisen elämän vaatimus. Tämä toistuu kirjasta kirjaan. *Palavassa sydämässä* (2004) hän kirjoittaa omasta puhdistumisestaan:

Vuonna 1985 Jumala alkoi puhua minulle rukouksessa puhdistumisen tarpeestani, joka synnytti sydämeeni nälän. Pyysin häntä kiihkeästi puhdistamaan elämäni. Useiden kuukausien kuluttua hän vastasi. Saman vuoden joulukuussa hän sanoi minulle, että hän aikoi opettaa minulle itsekieltäymystä, ristinkantamista ja hänen seuraamistaan. ... Kerroin innostuneena vaimolleni: ”Jumala poistaa minusta kaikki epäpuhtaudet.” Sitten paljastin hänelle kaikki ne epätoivottavat asiat, jotka Jumala tulisi poistamaan. ... Mutta seuraavien kolmen kuukauden aikana ei tapahtunut mitään. Itse asiassa tilanne muuttui pahemmaksi. Näytti siltä kuin minusta olisi tullut kaksi kertaa lihallisempi. (Bevere 2004: 152-153.)

Bevere osoittaa näin tunnustaneensa lain vaikutuksen elämässään. (1) Hän tunnistaa lain vaatimuksen uskovan täydellisestä nöyryydestä ja itsensä kieltämisestä. (2) Tämän vaatimuksen tunnistaminen saa aikaan halun noudattaa sitä, mikä kuitenkin näyttää johtavan päinvastaiseen. Tähän liittyen Valen-Sendstad kirjoittaa:

Jumalan sanaa kuunnellessasi näet hyvän kuvan pyhästä ihmisestä. Hän rakastaa Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistään niin kuin itseään. Hän on nöyrä, sävyisä ja rauhaa rakastava. Hän rukoilee vihollistensa puolesta. Hän pidättyy ”lihan himosta, silmäin pyynnöstä ja elämän korskasta”, maailmallisuudesta, kunnianhimosta. Hän kunnioittaa Jumalaa kaikissa asioissa ja on itse pieni.

Kuunnellessasi tuota kaikkea luulet näkeväsi oman kuvasi. Siksi et huomaakaan mitään kääntymiskehotusta ja jatkat nukkumistasi.

Herätessäsi tekemään jotakin tämän ”peilin” edessä koetkin heti mitä merkellisimpiä – ja katkerimpia – asioita. Yrittäessäsi rakkauden tekoja näet rakkaudettomuutesi. Yrittäessäsi nöyryyä näet ylpeytesi. Yrittäessäsi vaeltaa sävyisästi näet kiihkosi; yrittäessäsi olla ankara itsellesi ja lempeä muita kohtaan näet olevasi kova toisia kohtaan ja suvaitseva itseäsi kohtaan. Yrittäessäsi varoa lihan ja maailman himoa näet rajattoman halusi. Tehdessäsi lain ja Jumalan sanan mukaan koet ihmeellisen asian: huomaat haluavasi jotain aivan päinvastaista. Lain peilissä näytät ”käänteiseltä” ihmiseltä. (Valen-Sendstad 2011: 48-49.)

Tätä käänteisyyttä myös Paavali kuvaa Roomalaiskirjeen 7. luvussa. Kun lain käsky ”Älä himoitse” alkoi elää Paavalille, hän halusi luopua himoitsemisesta. Kuitenkin kävi päinvastoin: himoitsemisen synti ”suuttui” kieltämisestä ja suorastaan riistäytyi valloilleen. (Ks. Valen-Sendstad 2011: 49-50.) Tämän voi jokainen uskovakin todeta omakohtaisesti. Unelmat pyhäksi ihmiseksi ja Jumalan ystäväksi tulemisesta ”putoavat pimeään kuoppaan tullakseen haudatuksi ikuisiksi ajoiksi”, ja tätä tilaa Paavali nimittää ”lain kautta kuolleena olemiseksi” (Room. 7; Gal. 2) (Mts. 50).

Bevere (2004: 153) jatkaa kertomustaan ja kuvailee epätoivoaan: ”Lopulta huusin Herraa: ’Mistä kaikki tämä viha tulee? Sitä ei ennen ollut täällä!’”. Sitten hän kertoo Jumalan vastanneen hänelle: ”Poikani, kun kulta puhdistetaan, se laitetaan hyvin kuumaan sulatusuuniin, ja voimakas tuli muuttaa sen nesteeksi. Kun tämä tapahtuu, epäpuhtaudet nousevat pintaan” (Bevere 2004: 153).

Tässä Bevere aivan oikein kuvaa lain vaikutuksia itsessään. Myöhemmässä hän kuitenkin kertoo Jumalan puhuneen hänelle seuraavaa: ”Kun minä sytytin tulen allasi, epäpuhtaudet nousivat pintaan; vaikka ne olivat sinulta piilossa, minä näin ne. Valinta on nyt sinun: sinun reaktiosi siihen, mikä on tullut esille, määrää tulevaisuutesi. Voit jäädä vihaiseksi ja syyttää vaimoasi, ystäviäsi, pastoriasi tai työtovereitasi tilanteestasi ja antaa epäpuhtauksille mahdollisuuden jäädä paikoilleen oikeuttamalla käytöksesi. ... Tai sinä voit nähdä oman tilasi sellaisena kuin se on, tehdä parannuksen ja pyytää anteeksiantoa, jolloin minä otan kauhani ja poistan nuo epäpuhtaudet elämästäsi.” Beveren mukaan ”Jumala ei poista niitä ilman tahtoaamme”. (Bevere 2001: 154.)

Beveren harha on siinä, että hän kuvittelee ihmisen syntisen olemuksen muuttuvan, kun ihminen alkaa käyttää armoa *käyttövoimana* itse, oman tahtonsa avulla. Uskovalla on itsepetoksellinen taipumus olettaa, että Jumala antaa hänelle yliluonnollista voimaa toteuttaa kristillistä elämäntapaa, pyhittyä puhtaaksi ja päästä eroon kaikista synneistään. Taustalla on halu tulla Jumalan kaltaiseksi. Kristitty kuvittelee, että uskoontulo ja armo tarkoittaa Jumalan voiman omistamista.

Tämä on kuitenkin ylpeyttä, jossa ihminen haluaa pohjimmiltaan auttaa itse itseään ja jossa Jumala esineellistyy käyttövoiman lahjoittajaksi. Ajatuksena on, että armo on lahja, jonka avulla ihminen auttaa itseään tulemaan paremmaksi ihmiseksi. Valen-Sendstad toteaa halun tulla suureksi, Jumalan kaltaiseksi, olevan useimpien vaikutin heidän rukoillessaan tällaista olemuksen muutosta elämäänsä: ”He tahtovat tulla oma-apuisiksi, riippumattomiksi puhtaasta, vapaasta Jumalan armosta. He haluavat saada lohdutuksen omasta tilastaan olemalla hyviä itse, sen sijaan että saisivat lohdutuksen yksinomaan Herran hyvyydestä. Luonnossamme on jotain kauheaa siinä, että tahdomme Jumalan tekevän meille ihmeen, jotta meistä voisi tulla hengellisesti suuria ...” (Valen-Sendstad 2001: 53-54). Ihmisen itsepetostaipumus estää häntä huomaamasta, että muutoksenhalun taustalla vaikuttaa halu tulla Jumalan kaltaiseksi omistamalla Jumalan voima.

Kysyn: mitä toiveita oikeastaan liität Jumalan antamaan voimaan? Eikö tarkoituksesi olekin, että se auttaisi sinua rukoilemaan oikein, tahtomaan oikein, saavuttamaan voiton kiusauksissa ja voittamaan

synnihimon ja vapauttaisi sinut syyllisyydentunnosta ja omantunnonhädän tuskista, niin että lakkaisit kerta kaikkiaan tekemästä syntiä? Epäilemättä tuollainen ajatuskulku näyttää hyvin hurskaalta. Todellisuudessa se on hyvin lihallinen. (Valen-Sendstad 2001: 84-85.)

On huomattava, etten väitä, ettei Jumala kasvattaisi ihmistä elämän koulussa Kristuksen kaltaisuuteen niin, että hän tulee kestävämmäksi kiusauksissa. Tässä ei kuitenkaan ole kyse syntisen olemuksen muutoksesta. Hyvissä teoissaankin ihminen tarvitsee Kristuksen armoa: tekomme ovat Jumalan edessä pelkkä likainen vaate (Jes. 64:5-6). Niinpä Jumalan vastaus ihmisen hätään ei ole se, että hän antaa ihmiselle jumalallisen voiman, jolla vastustaa syntiä. ”Kristuksen veri on puhdistava sinut meidän omantuntomme kuolleista teoista” (Hepr. 9:14). Ihminen haluaisi itse puhdistaa itsensä omilla teoillaan, mutta Jumala puhdistaa meidät Kristuksen verellä. Jumala toimii aivan toisella tavalla kuin uskomme, jotta elämämme olisi hänelle kunniaksi. Ihmisinä me kuitenkin haluaisimme sellaisen voiman, joka auttaisi meitä niin, että voisimme Jumalan edessä sanoa: ”tietysti sinä annoit minulle voimaa, mutta minä olin tottelevainen ja voitin siksi – sinun avulla”. Tällaisessa ajattelussa ihminen saa puolet kunniaa itse. Jumala saa kunnian antamastaan voimasta, ihminen kuuliaisuudestaan. (Valen-Sendstad 2001: 85.) Juuri tämä on myös Beveren käsitys. Herra ei kuitenkaan jaa kunniaansa (Jes. 42:8). Siksi hän antaa itse kaiken, mitä lain täyttämiseen vaaditaan: Kristuksen. Mutta Kristusta emme omista voimana, vaan toivona ja lupauksena. Näin kaikki on Herran omaa, niin laki kuin sen täyttymyksenkin. Ihmisen osaksi jää uskoa se.

Itsepetoksen vallassa oleva ihminen kuitenkin loukkaantuu tällaiseen evankeliumiin, joka ei aseta ihmiselle minkäänlaisia vaatimuksia. Tämä on ilmeistä Beveren opetuksessa, jossa hän toistuvasti korostaa ”ankaran saarnaamisen” tarvetta ja esittää uudestaan ja uudestaan huolensa moraalisen elämän kuihtumisesta kristikansan keskuudessa. Valen-Sendstad puhuu tästä loukkaantumisen muodosta: ”[sen mukaan] evankeliumi on niin kevytmielinen ja pinnallinen, että se tekee ihmisistä välinpitämättömiä suhteessa syntiin ja opettaa heidät suhtautumaan lakiin liian kevyesti. Näin asennoituvat ihmiset sanovat myös, että evankeliumia on niin paljon, että nyt on aika saada laki paikalleen ja saattaa se kunniaan ja arvoonsa, niin että voidaan elää pyhää elämää. Ikään kuin laille olisi mahdollista luoda ’moraalista elämää’ (Room. 8:3)! Ikään kuin Kristus voisi olla synnin palvelija!” (Valen-Sendstad 2001: 127).

Ajatus siitä, että meidät sovittaa ja pyhittää sijainen, Jeesus Kristus, loukkaa ihmisen moraalialia, sillä meissä oleva laki opettaa, että vastaamme teoistamme itse. Synti on kuitenkin turmellut meidät niin, ettemme kykene sovittamaan – saati pyhittämään – itse itseämme. Jos Jumala antaisi voimansa käyttöömme, Kristuksesta tulisi synnin palvelija, sillä ihmisen

ainoakaan teko ei ole puhdas. Ajatus Kristuksesta voimana, joka muuttaa tekomme puhtaiksi, on ongelmallinen. Jotta voisimme tehdä puhtaita tekoja, meidän olisi jo oltava olemukseltamme puhtaita. Jos puhdistuminen tarkoittaa kuitenkin sitä, että teemme ensin itse jotain (armolla) puhdistuaksemme – so. reagoimme oikein, kuten Bevere opettaa –, seuraa tästä loogisesti, että tulemme puhtaaksi syntiä tekemällä. Jos taas puhdistumme ennen kuin olemme tehneet mitään, ei mitään tekoja tietenkään tarvita – mikä kuitenkin turhentaa Beveren tekoja korostavan opetuksen.

Mutta Raamattu ei opeta ihmisen olemuksen puhdistumista. Ihmiseen ei vuodateta vanhurskautta ominaisuutena. Hän ei muutu synnittömäksi tultuaan uskoon. Voimme pelastua vain siksi, että Kristuksen synnittömyys luetaan meidän hyväksemme (Room. 4:5). Hyväksi lukeminen tarkoittaa kuitenkin, että itsessämme säilymme syntisinä; kyse ei ole olemuksen (luonnon), vaan aseman muuttumisesta. Siten ”[s]yntien anteeksiantamus ja Kristuksen vanhurskaus koskevat kaikkea, mitä olemme, huolimatta siitä, kuinka monta kertaa tämä luontomme ilmenee meissä yksittäisinä synteinä” (Valen-Sendstad 2001: 163).

Huomaamme, että vaikka John Bevere aivan oikein tunnistaa itsessään vaikuttavan turmeluksen, hän kuitenkin päätyy pettämään itseään ja uskomaan lakihenkiseen opetukseen, jossa armo määritellään uudelleen niin, että ihmisen teoilla on sen vaikuttamisen kannalta olennainen rooli. Hän haluaa ajatella armon käyttövoimaksi, jonka avulla kuuliainen ihminen tulee lähes synnittömäksi yli-ihmiseksi. *Älä anna periksi* -kirjassaan (2012) hän opettaakin, että kristityn on armon avulla tultava eräänlaiseksi supersankariksi, jota maailma katsoo ylöspäin. Kristittyjen tehtävä on Beveren mukaan ottaa hallinta maan päällä, jotta Kristus voi palata takaisin. Tässä kaikessa voimme huomata, kuinka Bevere on pohjimmiltaan loukkaantunut heikkouden ja häpeän evankeliumiin. Hän ei halua Kristusta ristiinnaulittuna, vaan voittoisana soturikuninkaana, joka tekee ihmisestä pystyvän ja voimakkaan. Ehtona näille kyvyille on ehdoton kuuliaisuus, jollaiseen ihminen ei tosiasiallisesti kykene. Näin Bevere päätyy hylkäämään sekä Jumalan lain että hänen evankeliuminsa.

Bevereen voidaan soveltaa Valen-Sendstadin opetusta näennäisvapautumisesta, jonka Jumalan laki saa aikaan ihmisessä. Juuri Jumalan laki on se, joka ensin saa aikaan pistoksen omassatunnossamme. Tämä on myös todellisen hengellisen heräämisen alku. Alamme tajuta uudella tavalla, että meidän on jotenkin muututtava, alettava elää kristityn elämää ja uskoa todeksi. Valen-Sendstadin (1986: 12) mukaan ”sisäinen pakko saa meidät lopulta päättämään, että jonkin asian elämässämme on todella muututtava”. Niin teemme ahkerasti parannusta ja niin sanotun ”tahdon päätöksen” omasta muuttumisestamme. Tämän kaiken valossa myös Beveren heräämistä on toki pidettävä aitona.

Päätettyämme astua uuteen elämään uskomme nyt, että ”tällaiset päätökset voivat todella toteuttaa sen, mitä tahdomme” (mp.). Emme kyseenalaista suuren asennemuutoksen voimaa, vaan kiiruhdamme todellisiin tekoihin. Uskomme näin luonnostamme, emmekä lainkaan epäile, ettei uskomme olisi perusteltua; emme todellakaan ”epäile olevamme väärän ja synnillisen itseluottamuksen vallassa” (mp.). Valen-Sendstad huomauttaakin olevan tavallista, että tällaiset päätökset synnyttävät voimakkaan tunteen vapautumisesta:

Tunnetaan suurta riemua tehdystä ratkaisusta, ihmeellistä varmuutta siitä, että on päästy totuuden kanssa sopusointuun, suurta rohkeutta siitä, että on vihdoon ja viimein ”otettu härkää sarvista kiinni” ja selvitetty uuden elämän suunta oman itsen ja Jumalan kanssa. ... Sellainen vapautumisen tunne saattaa olla usein pitkänkin aikaa innostuksen ja voiman lähteenä. (Mts. 13.)

Tämä vapautuminen osoittautuu kuitenkin hiekalle rakennetuksi kuvitelmaksiksi. Kun jälleen huomaamme lankeavamme vanhoihin synteihimme ja tajuamme heikkoutemme entisiä kiusauksia kohtaan sekä havaitsemme kykenemättömyytemme taistella uusiakin syntejä vastaan, joudumme ahdistuksen ja epäilyksen valtaan. Alamme kyseenalaistaa ratkaisuamme ja aiempaa ”antautumistamme”. Käy ilmeiseksi, että ”se ’vapautuminen’, jonka koemme tehdessämme päätöksemme muuttumisesta ja antautuessamme Jumalalle, onkin syvimmiltään näennäisvapautumista”. (Mp.)

Tämä johtaa edelleen neuvottomuuteen, josta ”on vain kaksi selviytymiskeinoa”. (1) Voi käydä niin, että ”paadumme tahtomaan ja toivomaan, että pelastuksen perusta olisi meissä itsessämme, ja alamme siis etsiä sellaisia hengellisiä kokemuksia, joiden avulla voimme tulla synnittömiksi, saada synnin juuret kiskotuksi irti itsestämme ja siten rakennetuksi perustuksen omaan sydämeemme”. (2) Vaihtoehtoisesti nöyryymme ja alistumme neuvottomuuteen, jossa emme tiedä kuinka selvitä enää eteenpäin, ”ennen kuin Herra vie meidät hiljaisuuteen ja suo meidän kuulla ja uskoa evankeliumin Jeesuksesta”. Tämä on todellinen evankeliumin tuoma voima ja vapautus. (Mts. 15.)

Lopuksi

On tärkeää ymmärtää, ettei ihmisen tarvitse täyttää ainoatakaan Jumalan vaatimusta pelastuakseen tai pyhittyäkseen. Sekä pelastus että pyhitys saadaan uskon kautta Kristuksessa. Ihminen ei voi tehdä mitään niiden hyväksi. Hyvät teot, joita evankeliumi synnyttää, ovat vain uskon hedelmä. Uskon todeksi eläminen ei tarkoita hedelmiin, vaan

juureen eli Kristukseen keskittymistä. Kristukseen keskittyminen on evankeliumin uskomista. Uskoa eletään todeksi uskomalla.

Jumalan vaatimusten täyttämässä ei täten ole koskaan kysymys ihmisestä, ei edes Jumalan voimalla toimivasta ihmisestä, joka armon mahdollisuuksia hyödyntäen täyttäisi Jumalan asettaman kuuliaisuuden vaatimuksen. Näin on, sillä ”Jumalan lupaukset ... antavat sen, mitä käskyt vaativat, ja toteuttavat sen, mitä käskyt koskevat, jotta kaikki olisi Jumalan omaa” (Mäkelä 2011: 52 > Luther 1981: 23-25, 41). Ihmisen osaksi jää uskoa evankeliumi, ottaa se vastaan ”uskon tyhjällä kädellä”.

LÄHTEET

- BEVERE, JOHN 2004: *Palava sydän. (A Heart Ablaze For God.)* Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- BEVERE, JOHN 2012: *Älä anna periksi. (Relentless, 2011.)* Saarijärvi: Kuva ja sana.
- ESKOLA, TIMO 2011: *Uuden testamentin narratiivinen teologia.* Kauniainen: Perussanoma Oy.
- LIEVONEN, PAAVO ET AL. 2007: *Oikean ja väärän erottaminen kristillisessä toiminnassa ja julistuksessa.* Jyväskylä: Juurikasvu-kustannus.
- MALK, PER-OLOF 2005: *Mitä Jumalan armo merkitsee? Galatalaiskirjeen 2. luvun tutkistelua.* Jyväskylä: Evankeliumin opintoyhdistys ry.
- MÄKELÄ, RAIMO 2011: *Lex et evangelium in interpenetratione. Olav Valen-Sendstadin käsitys lain ja evankeliumin suhteesta.* Kauniainen: Perussanoma Oy.
- PELTOLA, OLAVI 2001: *Ainutlaatuinen evankeliumi! Galatalaiskirje kaikelle kansalle.* Kauniainen: Perussanoma Oy.
- PIEPER, FRANZ 2010: *Kristillinen dogmatiikka. (Christliche Dogmatik, 1946.)* Helsinki: Kustannus Oy Arkki.
- PUOLIMATKA, TAPIO 2009: *Usko, tieto ja myytit.* Helsinki: Kustannus Oy Uusi Tie.
- PUOLIMATKA, TAPIO 2013: *Viisauden ja tiedon aarteet Kristuksessa.* Keuruu: Aikamedia Oy.
- SAARISALO, AAPPELI 2009: *Raamatun sanakirja.* Ykkös-Offset Oy: Data Universum Oy.
- VALEN-SENDSTAD, OLAV 1986: *Unelma vapaasta tahdosta. (Drömmen om den frie vilje, 1939.)* Pieksämäki: Suomen Raamattuopiston Kustannus Oy.
- VALEN-SENDSTAD, OLAV 2001: *Pistin lihassa. (Tornen i kjodet, 1937/1951.)* Hämeenlinna: Karisto Oy.
- VALEN-SENDSTAD, OLAV 2011: *Sovinto Jumalan kanssa. (Forsonet med Gud, 1976.)* Kauniainen: Perussanoma Oy.
- WISLÖFF, CARL FREDRIK 1965: *Minä tiedän keneen uskon. Kristillinen uskonoppi. (Jeg vet på hvem jeg tror, 1945.)* Helsinki: Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys.